

Hamam “Filistin Kuvâ-yı Milliye’si” Değildir!

Ne ilginç bir dönemdir ki tarih, toplumun her tabakasının yönelim gösterdiği önemli bir “hobi” olarak günlük yaşamdaki yerini almıştır... Buradaki “hobi” kelimesi, bahsi geçen durumun yorumlanmasında nazar-ı dikkate şayandır zira tarih, bir “bilim” olarak değil, bir hobi, bir sohbet malzemesi hatta ne yazık ki yemek masalarındaki bir meze olarak görülmektedir.

Bu denli geniş bir yayılım göstermesi, bittabi siyasette de varolmasının önünü açmış hatta kuşkusuz en önemli yapı taşlarından biri olmasını sağlamıştır. Peki, böyle bir ortamda tarih, ne kadar “tarih bilimi” ekseninde yapılabilmektedir? Şaşırılmayacak bir şekilde bahsi geçen durumlarda yapılan tarih sohbetleri, bilimsel mahiyette yapılan tarihle aynı değildir. Buradaki kullanımına özellikle dikkati çekmek istiyorum.

Tarih, “yapılan” bir şeydir. Peki, “tarih yapmak” için gerekenler nelerdir? Tarih yapmak, yirminci yüzyılın başına değin bir çeşit “zengin uğraşı” olarak varlığını göstermiştir. İlk kapsamlı tarih yazıcılığının yani bir nevi “tarih yapıcılığı”nın Antik Grek ve Roma’dan bu yana zengin sınıfa hitaben gelişmesi, bittabi bu sınıfa daha da zenginleştirebilmenin bir metodudur. Herodotos’u okurken neden bölgelerin ve o bölgelere ait zenginliklerin detaylı anlatılara sahip olduğunu bu şekilde yorumlayabiliriz. Bu yazın tipi, ilerleyen süreçte “seyahatname” olarak ayrılan ve Müslümanların fetihlerini kolaylaştırmak gibi belli başlı ihtiyaçlara cevap veren bir nitelik kazanmıştır.¹

İlginç değil mi? Zaman hatta yazın tipi değışse dahi cevap bulduğu ihtiyaç aynı kalmıştır, yeni topraklara açılma ve onları tanıma... Bu dönemle birlikte artık Avrupa’daki gelişmeler duraksamış, tarih ise “sıkıntılara çözüm bulma” işleviyle icra edilmeye başlanmıştır. Bu dönemde yaşayan Avrupalı entelektüeller, tarihi okuyarak “eski güzel günlere ulaşma”yı hedeflemiş, bu hedefi de sanat² dahil olmak üzere toplumun her katmanına tabiri caizse yedirmiştir.

Bu portreyi merkeze aldığımızda bahsi geçen dönemdeki tarih, entelektüeller eliyle topluma hizmet etme hedefini haizdir ki bundan mütevellit görece toplumla iç içe varlık göstermiştir. Yani toplumun günümüzde dahi geniş bir katmanına yayılması, şaşırıcı değildir. Yine de unutulmamalıdır ki bu dönemki tarih, belli gruplarca metotsuz bir biçimde yorumlanmaya devam etmektedir. Zaten bu tavra en önemli tepkiyi de bizzat hayat, Devrimler Çağı’ndaki Fransa’da gösterecektir.

Napolyon, on dokuzuncu yüzyıla gelindiğinde bütün mağlubiyetlerine rağmen sürgünden kaçarak Fransa’ya dönmüş ve halk tarafından sevgiyle karşılanmıştır. Elbette bu durum yine “eski şanlı günlere özlem”in bir dışa vurumudur lakin Waterloo Muharebesi, bu özlemin “hayalperest” tavrına kıymetli bir cevap olmuş ve bu yorum şeklinin yetersizliğini gün yüzüne çıkarmıştır.

İşte, bu olayla birlikte artık yönetim tabakası, profesyonel bir yorumun gerekliliğine ihtiyaç duymaya başlamıştır. İlginçtir ki aynı dönem, tarihi gerçek bir bilim hâline getiren Leopold von Ranke’nin de yaşadığı dönemdir. Ranke, günümüzde her ne kadar yorumu tartışmalı olsa da tarihin “sistematik” sayılabilecek ilk metodunu geliştirmiştir. Peki, Ranke ne söylemiş, nasıl bir sistem getirmiştir?

¹ Hüseyin Yazıcı, 2019, “Seyahatname”, DİA, cilt XXXVII, s. 9.

² Bkz. *Neo-Klasizm*

Ranke ilk olarak arşiv belgelerinin merkezinde, onların gösterdiği yolun peşinde bir tarih anlayışını önermiştir. Bu önerisinden hareketle “Efsaneler Çağı” olarak nitelendirebileceğimiz Eski Çağ ve görece Orta Çağ dışlanmış, yerine modern arşivlerde tutulan “belge tarihçiliği” getirilmiştir. Onun bu tavrı, dönem tarihçilerinin “arşiv-perest” olarak nitelendirilmesine kapı aralamış olsa da başlangıç olarak doğru ve gereklidir.

Ranke bununla da kalmamış, belgeleri okuyup aktarabilecek zümrenin bu işe “hayatını vakfetmesi” gerektiğini bildiğinden üniversite sistemine de el atmış, ders verecek hocanın kürsüsünün yüksek ve bütün sınıfa hâkim bir konumda olduğu yeni bir mimari şekil önermiştir. Bugün İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi kürsülerinin bir adım yüksek olması, öğrencilerin konumlandığı yerlerin ise hocanın kürsüsünü merkeze alarak yavaşça yükselmesi işte bu sebeptir. Belki biraz “ironik” kaçacaktır lakin söylemem gerekir ki Ranke Ekolü sağlığa zararlıdır. Bunun en temel sebebi arşivde sabahlayan bir akademiye öngörmüş olması ve arşivlerin de hâliyle tozlu olmasıdır. Merak edenler özellikle İstanbul Üniversitesindeki hocaların vefat sebeplerine bakarlarsa şayet genellikle bunun bir yansıması olarak astım veyahut “kalkmadan çalışma” sebebiyle böbrek sorunlarının ön planda olduğunu görecektir.

İsim vermek istemiyorum ama kendi şahitliğimle anlatmam gerekirse emekli bir hocamız, yılların yorgunluğuna ve yıpranmışlığına rağmen bahsi geçen “hayatı vakfetme” tavrından hareketle İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi kütüphanesine her gün gelmeye devam ediyor, yer yer uyuyakalıyordu. Birkaç yıl önce yine orada uyudu ve ne yazık ki uyanamadı... Velhasıl Ranke, bu türden “adanmış” bir tarihçi neslin yetişmesine öncü olmuş, tarihçi olmak için bunun bir gereklilik olduğunu ortaya koymuştur.

Peki süreç, Ranke’yi nasıl geri planda bıraktı? İlk olarak Ranke, devlet belgelerinin “dürüst” olduğuna, belgede geçmeyen hiçbir şeyin gerçek olmadığına inanıyordu. Onun bu fikri, Anal Ekolü ve İtalyan Ekolü tarihçilerinin vesilesiyle ortadan kaldırıldı zira tarih, kişisel hatıratların ve hariç sivil kurumların belgelerini de bu ekoller sayesinde kaynak edinmeye başlamıştı. Bahsi geçen tarihçiler sadece bununla da kalmadı, diğer bilimlerden de faydalanarak interdisipliner çalışma mantığını benimsediler.

Bu durum, tarihçinin perspektifinin daha geniş bir alana yayılmasını sağladığı gibi günümüzdeki yorum farklılıklarına da kapı açtı lakin tekrar ediyorum, “tarihçi”nin yorum farklılıklarına... Bahsi geçen metodolojiden uzak yani “avam” yorumlar zaten tarihçiler için önemsizdi. Görüldüğü üzere tarih, bir bilim olarak sokağa düşmedi, bir “uğraş” olarak sokağa düştü zira tarih bilimi, ona hayatını vakfedecek kişileri öngörüyordu. Bu ön koşulu yerine getiremeyen “yaptım oldu”culardan ise kendini ayırarak bir set çekmeyi uygun buldu. Bu “set çekme” eyleminin birçok sebebi vardı lakin en önemlisi, bu bilimin izinde fedakârlıklar yapan mensuplarına karşı saygısını muhafaza etmek, saygınlığını ise kaybetmemektir. Buna karşın bugün görüyoruz ki iş çığrından çıkmaya, “yaptım olducu” borazanlar ise genele hitap etmesinden hareketle haddini aşmaya başlamıştır. Tarih, bir uğraş hatta hobi olarak Ranke öncesi dönemden kalma hatalı yaklaşımı devam ettirmekte kararlı gözükmektedir.

Hamam ve Kuvâ-yı Milliye Üzerine

İlk olarak malumunuz olan [yazarın](#), bu iki yapı tipi arasındaki benzerliği “*millî kurtuluş hareketi*” olarak nitelendirdiğini, bu yorumun temelini ise “*İslamî referans*” adını verdiği bir sebebe bağladığını görüyoruz. İlk olarak iki yapının da kuruluş tipine bakmak aslında yeterlidir.

Hamas’a baktığımızda yapılanmasının temeli, “*Müslüman Kardeşler*” adı verilen ve Mısır’da kurulan şariatçı bir harekettir. Yani Hamas, zaten kuruluş itibarıyla dinî bir nitelik taşımaktadır. Yine kurucularına baktığımızda Ahmed Yasin lise mezunu bir imam, Abdülaziz er-Rantisi çocuk doktoru, Mahmud ez-Zehhar ise Kahire Üniversitesi mezunu bir hekimdir. Burada nazarı dikkate şayan çok temel bir durum vardır, o da Kuvâ-yı Milliye kadrosunun liderlerinin bu yapının aksine asker kökenli olmasıdır. Yani Kuvâ-yı Milliye, Hamas’la kıyaslandığında daha resmî, düsturu ve hareket rotası daha sabit, kısacası daha nizami bir yapılanmadır.

İslami referansa gelinecek olursa zat-ı muhteremin iddiasına göre Kurtuluş Savaşı’ndaki “millet” söylemi “*Müslüman milleti*”ni işaret etmektedir. Bahsi geçen bu “yaptım oldu” mantalitesindeki yoruma benzer bir şekilde “hayır” demek aslında daha az uğraştırarak olsa da yeterli ve doyurucu olmayacaktır. Bundan mütevellit Kuvâ-yı Milliye kadrosunun genel yapısına tekrar bakmakta yarar vardır.

Öncelikle kadro gözle görülür bir biçimde eski İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerinin yüksek rütbelere konuşlanmasından müteşekkildir. Elbette Rıza Nur gibi *Hürriyet ve İtilaf Fırkası* üyeleri yani farklı fikirlerde olan kişilerin mevcudiyeti de söz konusudur lakin tabiri caizse “kafa kadro”, İttihat ve Terakki Cemiyeti merkezlidir.

Peki, İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin buradaki önemi nedir? Bunu biz Mavi Gök Yayınlarından yayımladığımız “*Kime Rey Verelim?*” isimli eserimizin “*İttihat, İtilaf ve Adem-i Merkeziyet*” isimli bölümünde uzun uzun anlattık, yine de bir daha anlatalım:

Tarihî sürece bakıldığında İttihat ve Terakki Fırkası ile Hürriyet ve İtilaf Fırkası’nın iki farklı “*millet*” tanımı vardır ki bu tanımlar, devletin yönetim şekliyle doğrudan ilişkilidir. İttihat ve Terakki Fırkası, bütün milletlerin Türk üst kimliği altında “ittihat” edeceği bir sistemi hedeflemiştir. Dönem yazarlarının yazılarınca da bu bittabi sabittir. Hâl böyle olunca Hürriyet ve İtilaf Fırkası, bütün milletlerin “*itilaf*” ettiği yani ayrıştığı bir sistemi savunmuş ve İttihatçıları “*Türkleştirme*” politikası gütmekle suçlamıştır. İtilafçı fikre göre bütün milletler, çoğunlukta oldukları bölgelerde kendi dilleri ile eğitim görmeli, kendi dilleri ile yönetilmeli ve kendi istekleri doğrultusunda bölgelerine hâkim olmalıdır.

Rıza Nur Bey bu konuya Hürriyet ve İtilaf Fırkası adına verdiği bir demeçte şu şekilde nokta koymaktadır: “*Cemiyetin varlığına bir müddet daha lazım vardır. Şimdilik ilgası olamaz, fakat milletin başına bela olmaması da lazımdır. Efkâr-ı umumiyeyi hâkim etmemeli. Bir meşrutiyet idaresinde milletin fikri hükmeder, ona tabiiyet etmeli.*”³

Peki, nedir bu “*efkâr-ı umumiyeye*”? Rıza Nur Bey burada direkt olarak İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin “millet” yorumunu “halk” olarak, Hürriyet ve İtilaf Fırkası’nın yorumunu ise tabiri caizse gerçek “millet” olarak almakta yani ikisini birbirinden ayırmaktadır. İttihat ve Terakki Cemiyeti’nin halkın tamamını “ittihat” ettirme fikrine bir eleştirisidir bu...

Peki, Hürriyet ve İtilaf Cemiyeti’nin “millet” yorumu nasıldır? Müslüman ve gayrimüslim mi? Bu cevabı öğrenebilmek için belki de Hürriyet ve İtilaf’ın en ateşli destekçisi mebus Kozmidi Efendi’nin söylemlerine bakmak yeterli olacaktır. Örneğin Kozmidi Efendi, İttihat ve

³ Rıza Nur, 2 Mart 1325, “*Bizde Görüyoruz ki İş Fena Gidiyor*”, Volkan Gazetesi, cilt: I, sayı: 74, s. 3.

Terakki'nin bahsi geçen “*Türkleştirme*” politikasından rahatsız olarak “*Faraza Homer’i okumayacak mıyız?*” şeklinde, Yunancanın değil Türkçe'nin hâkim dil seçilmesini eleştirmiştir.⁴ Yani direkt olarak kavmiyet üzerinden atıf yapmaktadır. İtilafçıların bu tür “*itilaf*” taleplerini “*Hatibzade Ayetullah*” mahlasıyla eleştiren Ubeydullah Efendi, cevaben demiştir ki: “*Bunların gözleri hep dışarıda idi. Bulgaristan’ın, Yunanistan’ın, Sırbistan’ın memleketimizi zapt etmesini, kendilerinin millet-i hâkime makamına geçmesini istiyorlardı.*”

İttihat ve Terakki bunlara ‘Artık bu eski hayalleri unutupuz. Mekteplerden bu yabancı ve fitneci hocaları kovunuz. Bu memleketi, bu hükümeti seviniz. Osmanlı olunuz, Osmanlı şanıyla iftihar ediniz. Eğer zabıt olmak, memur olmak isterseniz Türkçe öğreniniz. Çünkü devletin lisanı Türkçedir. Memleketimizde her millete göre ayrı ayrı lisanlarla icra-yı hükümet kabul değildir.’ diyor. Bu, haksız bir söz mü?

Türkler bu memleketi kanları pahasına zapt ettiler. Ve altı yüz seneden beri muhafaza ve idare ediyorlar. En çokluk onlardır bir devler için yalnız bir resmî lisan olur. Şimdi lisanın Türkçe olmasını istemek hükümetin dini Din-i İslam olmasını arzu etmek haklı değil midir?”⁵ demiştir.

Görüldüğü üzere burada da direkt olarak kavmiyetler üzerinden sürmekte olan bir tartışmaya atıf vardır. Buna karşın din de bir ek olarak tartışmaya dahil edilmiştir. Ne kadar ilginç değil mi? Bu durum şu anlama gelir: Eleştirdiğimiz makalenin muharriri zat-ı muhteremin de dediği gibi evet, İslami bir taraftan bahsetmektedir lakin “*millet-i hâkime*” olarak adlandırılan (yani “*hâkim millet*”) Türk merkezli bir tavra “*ek*” olarak...

Kuvâ-yı Milliye üyelerinin velhasıl bu türden bir fikrî geçmişi vardır. Onlar Türk’ü ve Türklüğü “*millet-i hâkime*” olarak görmekte, bunun üzerinden bir halk yapılanması tatbik etmektedir. Bahsi geçen bu “*fikrî miras*” konusunu merhum Celal Bayar’ın şu sözleriyle daha da anlaşılır kılabiliriz: “*Meşrutiyet devrinde kurulan sayısız partilerden ancak ikisi ayakta kalmıştı: Ana muhalefet partisi adı altında Hürriyet ve İtilaf, diğeri de Meşrutiyet’i ilan ettiren İttihat ve Terakki. Her ikisi birbirlerinin amansız rakibi ve hasmı idiler.*”

Mütareke’den sonra Hürriyet ve İtilaf Partisi, yazdığımız gibi yeniden kuruldu. İttihat ve Terakki Partisi kapatılmıştı. Fakat bütün unsurlarıyla memlekette yaşıyordu.

Bu iki parti hakkında kurtuluş ve Millî Mücadele hareketi bakımından bir mukayese yapıldığı takdirde, diyebilirim ki İttihat ve Terakki’den pek az kimse aleyhte, hemen tamamı denecek derecede, büyük çoğunluğu lehte bulunacak, bu uğurda her fedakârlığı göze almış olacaktır:

Hürriyet ve İtilaf’tan ise sayılı kimseler lehte bulunacaklar, çalışacaklar, büyük ekseriyeti ve manevi şahsiyeti Kurtuluş Savaşı’nın aleyhinde olacak, Vahdeddin ve hükümetleriyle iş birliği yapacaklardı.”⁶

Şimdi, şayet “*millet*” kavramındaki yorumun ne demek olduğu üzerinde anlaşma sağladıysak, bir de merhum Celal Bey’in söylediğinin aksinde bir durum vukua gelseydi, yani Hürriyet ve İtilaf Fırkası lehte bulunsaydı, bu durumun nasıl değişebileceğine bir bakalım.

Nasıl mı? Tabii ki Hürriyet ve İtilaf’ın önemli figürü nam-ı diğer “*Feylesof Rıza Tevfik Bey*”in vesilesiyle... Kendisinin Rusya’nın güttüğü Pan-Slavizm politikasına dair şöyle ilginç bir

⁴ Meclis-i Mebusan Zabıt Ceridesi, 27 Mayıs 1326, s. 2199.

⁵ Hatibzade Ayetullah, 1328, “*Kime Rey Verelim?*”, Matbaâ-i Hayriyye ve Şürekası: İstanbul, s. 13.

⁶ Celal Bayar, 1997, Ben de Yazdım: Millî Mücadeleye Giriş, cilt IV, Sabah Kitapları: İstanbul, s. 201

konuşması vardır ki İslami yönü ağır basan ve 31 Mart'ın müsebbiblerinden sayılan Volkan gazetesinde çokça övülmüştür:

“Bu ‘Pan pan’ ne kadar çoktur. Ve Pan-Slavizm, Pan-İslamizm, Pan-Helenizm .., Pan çoktur. Görülüyor ya! Bir siyaset ki: bir resimli gazetenin üç resimle büyük bir vakayı nasıl tasvir ederse Rıza Bey de üç terkible âlem-i Hristiyanîye'nin esas isteğini âlem-i İslamiyyet'i ‘pan’lar arkasından koşmak isteyenlere gösteriyordu. O ifadesiyle demek istiyordu ki: ‘Ey Pan-perestler! Aklınızı başınıza toplayınız! Pan-Slavizm deyip de o kadar mağrur olmayınız! Eğer bu panlarla bizi tehdit etmek isterseniz, karşınızda bir Pan-İslamizm mevcuttur ki o da, İttihat-ı İslam’dır.’ gibi büyük bir zanaat-ı siyasiye ibraz ettikten sonra, birden bire bu iki kötü murad ettiği anlaşılmasın için ‘Bir de Pan-Helenizm’i ilave ederek maksada bir tuvalden perde çekmiştir. Yaşa Rıza Tevfik Bey! Hakikaten siyasi bir feylesof imişsin!”⁷

Zat-ı muhteremin makalesindeki “yaptım oldu” anlayışı yani “millet” kavramına dair yaptığı İslami yorum zannederim ki bu vesileyle doğrulanmıştır, Hürriyet ve İtilaf’ın lehte bulunduğu paralel bir evrende... Şimdi geliniz çok kısa, zat-ı muhteremin 1923 öncesine dair yaptığı “Müslüman milliyetçiliği” önermesine bir bakalım. Bu önemli fikir adamımız diyor ki Kuvâ-yı Milliye, etkin olduğu 1919-1920 tarihlerinde “Müslüman milliyetçisi” imiş. Kendileri lütfen yorulmasınlar, ben geçmişten soyutlanarak incelendiğinde dediğini haklı çıkaracak güzel bir örnek vereyim:

Isparta Millî Müdafaa-i Vatanîye Heyeti adına yayımlanan 21 Haziran 1335 tarihli beyannamede (1919) “Ey Müslümanlar” şeklinde bir hitap kullanılmıştır.⁸ Aslında bu beyanname de görevini layıkıyla icra edemez zira “kâinata boyun eğdiren ecdadımız”dan da bahsedilmektedir ama bunu şimdilik görmezden gelelim...⁹

Kuvâ-yı Milliye'nin ilk dönemine yani 1919 tarihine dair Mersinli Cemal Paşa'nın yaveri Yüzbaşı Cevat Rifat Bey, hatıratında iki önemli husustan bahsediyor. İlk olarak 3 Haziran 1335'te Mersinli Cemal Paşa'ya Mustafa Kemal Paşa tarafından gönderilen şifreli bir telgrafi dikkatimize sunuyor ve bu telgrafa baktığımızda “Vatan-ı azizimize ve Türk'ün istiklâline tecavüz edenlerle mücadelenin kutsiyetine ve lüzumuna kani bulunuyorum.”¹⁰ şeklinde bir cümle bulunduğu göze çarpıyor. Buradaki “vatan” kelimesinin Türk ile eşlendiğine yani “Türk'ün vatanı” kullanımı yapıldığına dikkat çekerim ki az önce bahsettiğimiz beyannamede de birçok defa “vatan” kelimesi kullanılmaktadır.

Bu “vatan”, tüm İslam âleminin midir? Buradaki Türklük vurgusundan şüphe duyan Cevat Bey, devamında İstanbul'a gittiğini, bu hareketin kendi tabiriyle “Türk hareketi” olup olmadığını işgal kuvvetleri yetkilileri üzerinden soruşturduğunu ve onların cevabıyla bunun “Millî kıyam” olarak değerlendirildiğini yani “Türk hareketi” olduğunu aktarmaktadır.¹¹ Acaba

⁷ Adsız, 20 Kanunusani 1324, “Mebus Rıza Tevfik Bey'in Siyaseti yahud Rumeli Kiliseleri”, cilt: I, sayı: 33, Volkan Gazetesi: İstanbul, sayfa: 1.

⁸ Celal Bayar, 1997, Ben de Yazdım: : Millî Mücadeleye Giriş, cilt VII, Sabah Kitapları: İstanbul, s. 34.

⁹ “Ecdadımız”dan kastın ne olduğunu anlamak için Ubeydullah Efendi'nin aktarımına tekrar bakılabilir. Haricen bahsi geçen beyanname için bkz. A.g.e.

¹⁰ Celil Bozkurt, 2016, “Mersinli Cemal Paşa'nın Yaveri Yüzbaşı Cevat Rifat Bey'in Birinci Dünya Savaşı ve Mütareke Dönemi Hatıraları”, Gündoğan Yayınları: İstanbul, s. 92.

¹¹ A.g.e. 96.

Cevat Bey 1923 yazacağına yanlışlıkla 1919 mu yazmıştır ki hatıratında, neden böyle bir Türk hareketi o tarihte vardır ki?

Bu konuyu bir kenara bırakalım, malumunuz Osmanlı İmparatorluğu Sünni-Müslüman bir devlettir. Zat-ı muhterem de zaten “Müslüman milliyetçiliği” derken bunu göz ardı etmemiştir zannımızca... Yani Kuvâ-yı Milliye'nin bahsi geçen “Müslüman milliyetçiliği”, mantıken Sünni esaslara uygun tatbik edilmelidir, değil mi?

Bu noktada yine merhum Celal Bayar, adeta kabristanından mektupla cevap yollarcasına şunları diyor: “*Cepheyi teftiş ediyor, gönüllü erlerin durumunu gözden geçiriyordum. Millî alay karargâhında ve taburlarda gönüllü erler arasında Alevî vatandaşlarımızdan istenilen sayıda gönüllü bulunmayı dikkatimi çekti. Halbuki çevremizde Alevî köyleri vardı. Bunlar hiçbir suretle diğer ırklarla karışmamış saf Türklerdi. Temiz kanlarının icabı bunların Türk egemenliği ve özgürlüğünü korumak için geride kalmalarına bir sebep yoktu. Köylerine kadar girip kendilerini ziyarete karar verdim. Baskı fikrini vermemek için yanına kuvvet almadım.*

Beni sevinç içinde karşıladılar, misafir ettiler. Evleri dikkat çekecek kadar temizdi. Beyaz hasseden minder örtüleri ve perdelerinde en ufak bir leke görünmüyordu. Gece kaldığım evlerinde köylülerin ileri gelen söz sahibi ihtiyarları, ağaları hazır bulundu. Siyasi durumu anlattım, kurtuluş çaresinin silaha sarılmak olduğunu söyledim. Buna rağmen cephede kendilerinden beklediğim sayıda gönüllü er görmediğimi anlattım, sebebini sordum. Kısaca şu cevabı verdiler:

‘Bizden istediler de vermedik mi?’

Bu cevabın altında asırlık bir kompleksin, yerinde olmayan bir düşüncenin yattığı görülmüyordu. Yani, ‘bizi adam yerine koymadılar ki’ demek istiyorlardı. Mahiyeti bilinen manasız bir Sünnî-Alevî çekişmesi karşısında idim. Gereken teminatı verdim. Kendilerine karşı bir dikkat ve saygı işareti olmak üzere karargahında, gelecek gönüllülere yer ayıracağımı vadettim.

Aradaki anlaşmanın delili olarak ertesi günü bir miktar süvarinin, silahları ve atları ile alay karargahına gönderileceğini, ‘millî mükellefiyet’ namına hiçbir hususta diğer vatandaşlarından geri kalmayacaklarını söylediler ve sözlerini yerine getirdiler.”¹²

Celal Bey konuyu biraz yanlış anlamış sanırım, niye Türklüğü karıştırıyor, “Millî alay” a neden sırf Türk diye Alevîleri çağırıyor, anlamış değilim. Bu hareket “Müslüman milliyetçiliği” hareketidir Celal Bey, komutanı olduğunuz hareketi lütfen iyi biliniz, alaya Alevîleri çağırarsanız gözeteceğiniz şey Türklük değil, Müslümanlık olmalı efendim, teessüf ederim...

Bu konuya son bir örnek vermek isterim: Mustafa Kemal Paşa'nın 24 Nisan 1920 tarihli gizli celse konuşması. Burada Mustafa Kemal Paşa önemle “*hudud-u millî*”yi vurguluyor ve “*Turanizm*” politikasını kovalayabilecek gücün bulunmadığını aktarıyor.¹³ Sonrasında sözlerine “*Âlem-i İslâmiyet birçok nokta-i nazarlardan milletimizle, devletimizin istiklâliyle yakından ve fevkalâde bir surette alâka ve merbutiyet-i diniyesi olmakla ve bu veçhile bütün Âlem-i İslâm'ın manen bize muavin ve muzahir olduğunu zaten kabul ediyoruz.*” şeklinde devam ediyor.¹⁴ Görmeyen gözler de görsün artık, Âlem-i İslâmiyet ile millet arasında kesin bir

¹² Celal Bayar, 1997, Ben de Yazdım: Millî Mücadeleye Giriş, cilt VIII, Sabah Kitapları: İstanbul, s. 27.

¹³ T.B.M.M. Gizli Celse Zabıtları, 24 Nisan 1336, cilt I, s. 2.

¹⁴ A.g.b.

ayrım yapıyor! Şayet bir “*Müslüman milliyetçiliği*” mevzubahis olsaydı, bu ayrım yapılırmıydı?

İşte bütün bu bilgiler arka arkaya sıralandığında “*şimdilik görmezden gelelim*” dediğimiz “*ecdad*” kavramı anlam kazanıyor ve bahsi geçen kullanımın “*dinî referans*”la neşredilmediği anlaşılıyor. Bu ve benzeri hitapların düşünüldüğü gibi bir anlamı yok kısacası, şayet kafa karışıklığı bu tür belgelerden hareketle yaşandıysa...

Dönelim zat-ı muhteremin makalesine, devamında bir paragraf üstte yazdığı kendi fikriyle de çelişiyor ve “*İslamî referanslarla yoğrulmuş Türk milliyetçiliği*” olarak Kuvâ-yı Milliye’yi tanımlıyor. Onun bu tanımı, Avrupalılara dair halk arasında dolaşan “*Avrupa’da Müslüman olana Türk olmuş deniyor.*” efsanesinin gerçek sanılmasından mıdır acaba? Kıymetli yazarımız kendi iddialarının başında “*Müslüman milleti*” şeklinde etnisite belirtilmeyen bir milliyetçiliğin haiz olduğunu söylüyor ama devamında 1923 öncesinde tatbik edilen milliyetçiliği “*İslamî referanslarla yoğrulmuş Türk milliyetçiliği*” olarak tanımlıyor.

Bu işin içinde “*Türk*” var mı, yok mu sayın düşünür? Şayet “*Türk*” varsa dediğin belli açılardan doğrudur zira daha önce de belirttiğimiz gibi Türklüğün yanına İslam dini, bir ek olarak uzun zamandır getirilmektedir. Verdiğimiz örneklerde de görülebileceği üzere İslam, Millî Mücadele boyunca gözetilmiş bir miras olarak varlık göstermiştir. Buna karşın hemen bir paragraf öncesinde dediğin “*etnisite belirtilmeksizin Müslüman milleti*” saptamasında da ısrarcıysan örneklere bir daha bakmanı öneririm. İkisinden birini seç lütfen, olmuyor böyle...

Şimdi gelelim en güzel kısma, makaledeki “*Sonuç*” bölümüne... İlk olarak Hamas ve Kuvâ-yı Milliye’nin farklılıklarının “*dönem, askerî teknoloji ve güç asimetrisi*”nden kaynaklandığını iddia ediyor zat-ı muhteremimiz... Metnin en başında kuruluş kadrosunun ve kuruluş prensibinin dahi farklı olduğu iki yapıyla karşı karşıya olduğumuzu zaten dile getirdik. Buna ek olarak yazarımızın önceki iki paragrafta birbiriyle çelişen iki saptamasının yanlışlığını da malumunuz, sayfalarımız anlatıyor. Anlattığımız onca şeyden sonra “*kuruluş prensibi*” konusunda bir ek yapmak gerekirse Kuvâ-yı Milliye’nin millî bir zemin üzerinden millî, Hamas’ın ise dinî bir zemin üzerinden millî bir amaç güttüğünü belirtmek isteriz ki “*Müslüman Kardeşler*”den çıkma olan temeli, bunun için güzel bir örnektir.

Sonrasında zat-ı muhteremimiz diyor ki: “*Tepki gösterenlerin üç kategoride olduğunu gözlemledim: Birincisi, tarih bilgisi zayıf olanlar; ikincisi Araplarla yapılan her türlü benzetmeden rahatsızlık duyan seküler milliyetçi Arapfobikler; üçüncüsü ise Batı karşısında aşâğılık kompleksiyle hareket eden utangaç İsrailseverler.*”

Kısım kısım ilerleyelim. İlk olarak ben devletin tanıdığı, diplomalı resmî bir tarihçiyim. Osmanlı Arşivi’ne sık gider, hemen hemen her günümü yer yer rastgele, yer yer ise bir amaca binaen belge okumakla geçiririm. Kabul ettiğim ve uyguladığım tarih metodu (metinlerimde) mikro-tarihçilik yani İtalyan Ekolü’dür. Bir olayı anlamak için bu metottan hareketle toplumun en küçük parçası olan “*insan*”a odaklanır, hatırat okur, burada yazanları makro belgelerle eşlemeye gayret ederim. Sayın yazar, sizin metodunuz nedir? Bu işi ne kadar süre yaptınız, sırf bir kişi adı bulabilmek için kaç gün uykusuz kaldınız, kaç buluşmayı ektiniz, kaç kere arşive sabahın erken saatlerinde gitmek için yola çıktınız, kaç geceniz arşiv sisteminde belge aramakla geçti, arşivden belge kopyası alabilmek için kaç para harcadınız? Bunların hiçbirini yapmadıysanız nasıl bir bilgiye sahip olabilirsiniz ki böyle bir saptamayı doğru kabul edip kendinizi, kendi yorumunuzun dışında sayarsınız? Tarih yapabilmek için metnin giriş

bölümünde aktardığım tarihçilerden kaçıyla paralellik gösterdi hayatınız? Biz bu işin eğitimini alırken hata mı ettik, sizin gibi bir çeşit “yan dal” hatta belki de “hobi” olarak icra etmek miydi doğru olan?

Hatırlıyorum da yıl 2019, Eski Çağ’daki kronik hastalıklar üzerine bir makale yazmışım... Makaleyi ilk insan göçlerinden başlatmış, MÖ 300.000’den ileriye doğru süreci Science makalelerinden topladığım bilgilerle aktara aktara gitmişim. O dönemki hocama bahsi geçen makaleyi sundum, bana dediği şeyi hiç unutamıyorum: “*Sen antropolog veya arkeolog musun? O kişiler boşuna mı yıllarca eğitim görüyor? Başka bir disiplinin sahasına girersen seni bilimsel olarak tokatlarlar. Onlar bu işe hayatını vermiş, onlarla aynı yolu yürümeden aynı seviyeye gelemezsin. Bir eleştiri yazarlar, darbeyi nereden yediğini anlamaz rezil olursun.*” Makale hâlâ daha bende durmaya devam ediyor, yayımlamadım lakin arada bir bakar, hocamın bu dediklerini aklıma getiririm. Benim 2019’daki bu davranışım bir hadsizlikti, yeterli geldiğini düşünüyorum.

Şimdi ikinci kısma gelelim, “*Araplarla yapılan her türlü benzetmeden rahatsızlık duyan seküler milliyetçi Arapfobikler*”e yani... “Tarih 101”, Filistinliler Arap değildir! Çok ilginç değil mi? Değil aslında... Bu bilgi tarih bölümlerinin “*Eski Çağ Tarihine Giriş*” derslerinde halihazırda anlatılıyor, giriş seviyesi bir bilgi velhasıl...

Filistinliler “*Deniz Kavimleri*” denilen ve Bronz Çağı’nın bitmesine sebep olan göç olayı ile birlikte bölgeye gelen “*Peleset*” isimli kavimden gelmektedir ki bu kavim, Hint-Avrupalı özellikler taşımaktadır. Bu işi bilimsel olarak veri hâline getiren Michal Feldman’ın antropoloji çalışması, 2019 yılında her ne kadar bu tezi kanıtlamış olsa da Üçüncü Ramses’in Medinet Habu’daki yazıtı, zaten uzun yıllardır böyle bir gerçekliğin var olduğunu bize aktarıyordu.¹⁵ Tabii zat-ı muhterem belki de “*Müslüman milliyetçiliği*” üzerinden Filistinlileri Arap ilan etmiştir, gerçeğini bir Allah, bir de kendisi bilir...

Son olarak üçüncüsü yani “*Batı karşısında aşağılık kompleksiyle hareket eden utangaç İsrailseverler*” saptaması... Görüleceği üzere şahsi fikirlerim zat-ı muhterem ile aynı değil, ilk iddiasının resmiyete baktığımızda geçersiz olması, ikinci iddiasının ise zaten kuruluş biçimi şekliyle dahi hatalı olması sebebiyle ben buraya aitim zannımca... Kendimi kanıtlamama gerek olduğunu zannetmiyorum. Türkçü-Turancı bir ideolojiye sahibim ve Turancı Dernekler Birliği Genel Sekreteri’yim. Velhasıl Türk’ten gayrı ne Hamas’ı ne de İsrail’i sevmek gibi bir zorunluluğum olmadığı gibi savunmak için de bir sebebe muhtaç değilim. Haşmetmeaplarını eksik bilgileriyle bir açıklama yapma veyahut taraf seçme gibi bir ihtiyaca iten zorunluluk veya muhtaciyet nedir, onu da bilmemekteyim...

Bugüne değin hiçbir siyasi gündemi takip etmedim veya yorum yapmadım. Bunu alan gasbı olmaması için yaptım. İnceliklerine hâkim olmadığım bir alan hakkında yorum yapmak beni ancak rezil edebilirdi. Bu yazımın da bir tarih makalesi olduğunu ümit ediyor, siyasi hiçbir amaç gütmeyeceğini belirtmek istiyorum. Zaten böyle bir amaç güderek yazılacak her tarih metni, bir çeşit intihal olacaktır zira “*çarpıtma*” da bilindiği üzere bir intihal türüdür, haşmetmeaplarının

¹⁵ Bkz. Michal Feldman vd., 2019, “Ancient DNA sheds light on the genetic origins of early Iron Age Philistines”, Science Advances, cilt V, sayı 7, s. 1-10 arası.

metninde de olduğu gibi... Bundan hareketle zat-ı şahanelerinin Őu aktarımına da katıldığımın bilinmesini önemle rica ediyorum:

“Ancak bilgi eksikliğinden de ideolojik perspektifin olaylara bakıŐı bulandırmasından da kaynaklansa, üç kesimin de tepkisi gerçeklerle bađdaŐmıyor.” Ne kadar da haklı bir söylem! Neden mi? Çünkü makalede hem ideolojik perspektifin bulandırdığı bir görüş hem de bilgi eksikliği var, böyle bir üç kesim de yok...

Bartu Kizek " Hamas “Filistin Kuvâ-yı Milliye’si” Değildir!"

<https://www.fikirtepedi.com/tarih/hamas-filistin-kuvâ-yı-milliyesi-degildir/> (Yayın Tarihi:

19 Nisan 2024).